

postave vselej po pomenu besede same na sebi razlagati, in takó kakor se postava s postavo veže; težji razumljive verste se morajo z lože razumljivimi razjasniti — pred vsmi pa se mora vediti, de postavedajavec vsako besedo s premislikam réče brez ovinkov in brez zaséde, in de tedej, če je v nekterih verstah besedo preobernal, je to s premislikam storil, ne pa iz pomote ali zató, kér se ena ali druga beseda morebiti prijetniši glasi.

Kar lovske pravice vtiče, mende vsak vé, de se na Krajskim niso iz podložne zaveze začéle. Tisti, ki imajo lovske pravice, so te pravice drugači zadočili, in dosti lovskih pravíc je tudi na taci h zemljiših, ki so v gospóskih óčitnih bukvah (Landtafel) zapisane in ki tedej niso nikomur podložne.

Po tem takim se lovske pravice ne morejo v tiste razdelke zgorej imenovaniga noviga patenta podtakniti, kteri od nehanja položne zaveze govoré.

Tisti, ki imajo dan današnji lovske pravice, so jih kupili od Cesarice Marije Terezije v óčitni dražbi, ki se je začéle 9. svečana v létu 1753 in je več dni terpéla. Zapisnik ali protokol te dražbe je še dobro hranjen. Vse lovske pravice skupej, po legi fará in vikarjatov razdeljene, so bile za 27699 gold. prodane. Avstrijski Cesarji so pa lovske pravice v krajski deželi od nekdanjih krajskih vojvodov takrat prejéli, ko je vladarstvo krajske dežele iz rók vajvodov v last avstrijskih Cesarjev prišlo.

Oóčitno je tedej, de lovske pravice na Krajskim ne izvirajo iz podložne zemljiške zaveze, ampak iz pravíc, ktere je Cesarica prodala, ktere tedej le po drugi poti pravično jenjati zamorejo.

Kako se bojo pa dolžnosti pravično poravnale, ktere niso v 3. razdelku imenovaniga patenta zapopadene, so po sklepu deržavniga zbora Cesar v 8. razdelku ukazali, de naj se komisija iz poslancov vsih deželá sostavi, ktera ima postavno osnovo izdelati in deržavnimu zboru predpóžiti, de se bo potem postava dala, kako imajo vse take gruntne dolžnosti nehati, ktere v 3. razdelku niso imenovane.

Kér tedej od Cesarja nikjer ni óčitno izgovorjeno, de so lovske pravice že overžene, nima tedej zdej nobeden oblast, opravičenim lovcam lova ali jage braniti; kdor ga brani in morebiti clo s silo, zapade obstoječim kaznim ali štrafingam po dozdanjih postavah.

Tudi ribške pravice še dosihmal niso overžene, in tudi ta, ki te pravice kratiti hoče, zapade obstoječim kaznim. *)

Korl Kodeli.

Šuntarji na kmetih.

Nékiga te dni iz kmetov v Ljubljano pridšiga gospoda sim slišal pripovedovati, de je nek mož vpričo njega sledeče besede izustil: „Pravijo, de je vojska zató pred Dunaj prišla, de bo vse zopet na staro kopito spravila, de bomo mogli zopet tlako délati in po starim davke odrajtovati.“ — Kdo, vprašam, je kovač téh lažnjivih reči? Gotovo nihče drugi, kot nemškutarji v gosposkih suknhah, ki želijo, de bi se naše cesarstvo z nemško deželo poblodilo, in naš svitli, mili Cesar nehali biti. Slovénski kmetje! ki ste s svojim zdravim umam že toliko zapeljivih poskušinj v prah spremenili, ne verjemite takim ljudem, ki so svoj rod in svojo domovino malopridno zatajili. Ali bote morde tem ponemčenim balanutam več verjeli, kot sveti besedi, s ktero vas je, kakor ste unidan v Novicah brali, presvitli ustavni Cesar pred celim svetam óčitno za-

*) Mi smo z dvema poslancama Dunajskiga zbora zastran lovskih in ribških pravíc govorili in ju vprašali: ali je res, de je že postava dana, de nima nihče lovskih in ribških pravíc več? pa obá sta nam odgovorila, de v ti reči še ni gotove postave, po kteri bi bile imenovani pravici overžene. Vredništvo.

gotovil, de vam ne bo ne ene že dovoljene dobrote prikratil; de je vojsko pred Dunaj le zató poslal, de se (od nezvestih Madžarov podkupljeni) puntarji premagajo? — In ako bi Cesar tudi zarés vse zopet na staro kopito spraviti hotel, to zdej ni kratko in malo več mogoče; vse ljudstva bi se proti njemu vzdignile, ko bi to res bilo. Tode ni res in ne bo nikdar res; gerda laž je in ostane.

Nemškutarji in Nemci tudi blodijo, de je Jelačić starokopitnež. Kaj Jelačić, vojvoda Slovanov, ki so pod starim kopitam in pod ptujo preoblastjo bolj od vsakiga drugiga ljudstva zdihovali — Jelačić starokopitnež? Kakó gerda gerda nemška in nemškutarska laž! Ali se ne bojuje Jelačić za enakopravičnost vsih avstrijskih narodov, za Cesarja in prostost? Ali ni on sam rekel, de se on ravno zató z Madžari bojuje, kér sužnosti ne terpi? Ali ni on sam rekel, de je on za slobodo (frajost) govoril, ko si še ni nihče zastran prostosti ne čerkniti upal? Kakó gerda nemška in nemškutarska laž je tedej to, de je on starokopitnež, de je sovražnik slobode! Take slobode, kakoršno bi Dunajska derhal rada imela, take slobode on se vé de ne terpi; Jelačić in vsi umni ljudje našiga cesarstva hočejo imeti pravo slobodo.

J. Navratil.

Povedanje od slovenskiga jezika.

Spisal V. Vodnik.

(Dalje.)

Pervi Slovenci, kateri so lesém na kraj Laškiga prišli, so bili od Rimcov Sarmati limigantes, to je, mejači imenovani; ti to lesém na kraj hodili od leta Kristusoviga 334 noter do 551, in so bili pod oblastjo rimskih cesarjev. Po tem so še vedno perhajali, ob vodah Save, Drave in Mure prebivali pod oblastjo Longobardov, Avarov in Frankov do leta 624. Od tiga leta noter do 748. so imeli lastne vojvode; in po tem so peršli pod nemške ali frankovske kralje.

Iz tega, kar je do sedaj rečeno, spoznamo, de Slovencec je sploh imé vsih ludstev tiga jezika na prostori od pol milijona na štiri vogle mil. Potlej pa pridejo posebne imena sledniga slovenskiga roda od dežele, v kateri prebiva. Tako so Pomorjani per morji, Polci na planavah ali na póli, in mi Krajneci na kraji; kér naša dežela je kraj, krajna in meja, ali konec Slovencev proti Laškim.

Kdaj se je to imé začélo, pisarji nič ne povejo; prvo pismo, katero Krajno imenuje, je pismo kralja in Cesarja Henrika, v katerim je gospósko Bled na Gorenškim daroval Sebenskimu, zdej Briksenskimu škofu v letu 1004 deseti dan maliga travna. To pismo govori, de Bled leži v deželi Krajna pod oblastjo kneza Vatiľo.

Krajna je bila vender dosti popred imenovana, zato kér to darovavsko pismo pravi, de se tako med ludmi imenuje.

Slovenci v goratih deželah so dobili imé, de so Goratani, od gorá. Od tod pride Korotan, Gorošci ali Korošci.

Kras se imenuje po slovensko skalovit kraj; krasina skalovita pokrajna; zatorej so Krašovci prebivalci kamenate dežele med Vipavo in Terstam.

(Dalje sledi.)

Opomba k sostavku

„Staroslovenski spominki.“

De bi naši slovarji, ki pridno besede pobirajo, tudi negotovih in preneglo verženih iz sostavka prejšnjiga lista spod nápisam „Staroslovenski spominki“ ne pobrali, se mi zdi potrebno dati naslednje kratko zjasnjenje. Ondi je rečeno: „Sničistve ni od senice izpeljati, temuč od priloga snik, snikov, kar pomení radovedniga (curiosus), kakor kaže gosp. Miklošič.“

— Ali kdor prav pogleda (Radices p. 84), bo vidil, de gosp. Miklošič ne reče, de je „snik“ prilog, tudi ne reče, de „snik“ ampak de „sničav“ radovedniga pomeni, pa tudi ne pové, kakor sicer veči del pri družih besedah, kje se beseda „snik“ še najde, ki je v svojih bogatih nabirah nimata ne Dobrovski ne Kopitar. Dokler pa ni spričano, de se beseda v starih bukvah najde, se sme soditi, de je nova; iz nove besede pa stare izpeljavati, bi bilo napak. Sničav je pa stara beseda, in de radovedniga pomeni, nam je iz bukev léta 1324 prvi izkazal gosp. Šafarik; lépa hvala mu bodi! S to opombo želim odverniti, de bi se nam zmota, ki je v povédanin sastavku iz negotove besede „snik“ izpeljana in na ondi vpervič izmišljene „snika“ „snikov“ i. t. d. natvežena, v kake bukve ne vrinila.

Metelko.

Slovensko društvo v Celjovcu.

Gosp. Matija Majer in gosp. Einspieler iz Celjovca, katerih iména v zlatih bukvah naše matere Slovenije zapisane stojé, sta nas pretečeni teden v Ljubljani obiskala in nam veselo novico prinésla, de se je tudi v Celjovcu slovensko društvo začelo. Pravo! Take domorodne društva so dan današnji po Slovenskim v vsih poglavnih mestih potrebne v pomoč in povzdigo slovenske národnosti. Toliko časa zanemarjeni Slovenci imamo, kamor koli pogledamo, veliko opraviti — povsod je ne obdelovaniga poljá veliko. K temu pa je združene moči potreba — in to so narodne društva. Kdor koli ima pravo ljubezin do domovine, pristopi zdej k narodnim družtvam. Pa, žali Bog! de se marsikter domorodca (Patrioten) hlini, ki je, če ga na tanjko pregledaš, le samopašec (Egoist)! — Bog daj Celjovškemu družtvu svoj blagoslov! V Celjovcu ga še posebno potrebujejo!

Ban Jelačić Slovanski Lipi v Pragi.

Slavno društvo! Ljubljeni bratje! Moje dozdanje dela vam kažejo, za kogá se poganjam in kaj de želim. Kakor sim od ljubezni do slovanstva nadušen, ravno tako sim tudi do živiga prepričan, de je slovanstvo nar močnejši podpora avstrijskiga cesarstva, de pa nasproti tudi slovanstvo brez Avstrije obstati ne more, in „ako bi Avstrije ne bilo, bi jo mi še le vstvariti mógli.“ Ni tedej pametniga človeka, ki bi ne spoznal, de je obstanje Avstrijskiga z obstanjem slovanstva, in tega z unim, v nar tesnejši zavezi.

Moja dolžnost kot iskreniga Slovana je tedej bila, iz sovražtva do slovanstva izvirajočo, Avstrii protivno stranko v Pešti ponižati in zatréti: ali med tem ko sim se čez Pešt — gnjezdo madžarskiga gospodarstva — vzdignil, so stopili v Peštu naši obojni sovražniki na noge, in ko bi bili ti na Dunaji premagali, bi bila moja zmaga v Peštu le zmaga na pol, in toliko terdnejši bi se bila oblast naših sovražnikov na Dunaji vstanovila. Tedej sim se s svojo armado proti Dunaju vernil, ukrotiti slovanskiga sovražnika v poglavitnim mestu Avstrijskiga. Brezkončno je bilo moje veselje, ko sim vidil, de so naši češki bratje — z menoj edine misli, ktero so njih poslanci, zapustivši Dunajski državni zbor, poterdili — svoje zmagovavne bandera pred Dunajsko mesto prinéšli, de bi meni in moji armadi bratovsko roko podali in tukaj ali junaško zmagali ali pa slavno padli.

Mene je prepričanje pred Dunaj pripeljalo, de veljá sovražniku slovanstva, in nadjam se, de Vi moje djanje ne le razumete, temuč tudi podpirate.

V glavnim stanišu horvaško-slavonske armade Cvel-faksingu 22. kozoperska 1848.

Spremite moj pozdrav!

Jelačić s./r. ban.

Na to pismo je slovanska lipa slavnemu banu 25. kozoperska odgovor dala, v katerim svojo serčno radost na znanje da, de je svitli ban s svojo junaško ar-

mado iskreni branitelj slovanske slobode in avstrijskiga cesarstva, — de mu popolnoma zaupa in de bo po vsi svoji moči njegovo slavno prizadevanje podpirala.

Pazite ljubi bratje Slovenci!

Iz Štajarskiga.

Gospod Smrekar, ki ste ga sami Slovenci v Se-venci (Lichtenwald) poslanca za Dunajski državni zbor izvolili, je v seji 14. kozoperska tega léta tirjal, de imajo Dunajčani neprenehama in terdno z Madžarji sklenjeni biti. Po takim bi se mogli po njegovih mislih in željah Madžari v puntarskim djanji proti milimu ustavnimu Cesarju, in proti banu gosp. Jelačiću, kateri za obdržanje avstrijskiga cesarstva tudi v pridu vsih Slovincov terdno dela, podpirati —!

Ali je gosp. Smrekar te izdajavske, upanju Slovincov nasprotne besede po duhu in po željah svojih voljivcov govoril? — O, ne bo dal! — Slovenci, v katerih iménu on govori, niso Madžaroni, ne Nemškutarji, tudi ne Lahuni; oni so serčni in zvesti Slovenci, goreči za narod in za domovino, vneti za Avstrijskiga ustavniga Cesarja Ferdinanda I.

Žalostno je, de ti Slovenci nič od pregrejšnjiga govorjenja tega poslanca ne vedó, kér tacih listov v roke ne dobijo, de bi se prepričali, kakošniga možá de so izbrali in na Dunaj poslali. Ali bi pač dobro bilo, ko bi slovenske novine imeli, v katerih bi se besede brale, ktere v zbornici poslanci govoré, de bi bolj na tanjko vidili, kako se naši poslanci v Beču obnašajo, ali nam po volji ravnaajo, ali ne.

Jez mislim, de bi potreba bilo, de bi voljivci gosp. Smrekarja, kér čez mejo narodnih naročil govori in dela, iz državniga zbora nazaj poklicali in ga odstavili, na mesto njega pa družiga, Slovincam zvestiga poslanca izvolili. Sluga, ki svojimu gospodarju v roke ne dela, bo od hiše izgnan; ki ga je najel, ima tudi pravico, ga pognati.

Ljubi voljivci! zastopite me, vzemite si v serce te besede, ktere pridejo iz serca rodoljubiga Slovenca in prijatla vsih pravih Slovincov.

Tudi gospod Gajer na Dolenskim v Mirni izvoljeni poslanec, je od nog do glave nemškutar in madžaron, in kot zvest prijatelj gosp. Smrekarja, tudi ni poročnik svojih voljivcov. Ta gospod Gajer, ki vé v svoji štacuni kmetam za en krajcar veliko govoriti, v državnim zboru na Dunaju še ni ene besedice pregovoril, ako ravno vsaki mesec 100 goldinarjev v srebru vleče. —

Ljubi voljivci, pokličite ga domú, odstavite ga, če vam je ljuba vaša domovina, vaša rodovina, v kteri so tudi naši ljubi sosedje Horvatje zapopadeni, ki se zdaj za vés slovenski rod, za pravico, za ustavno Avstrijo, za našiga miliga ustavniga Cesarja Ferdinanda I. vojskujejo.

Možjé, po domače vkupej stopimo, za domovino in za narodne reči se potegnimo, pazljivi bodimo, de nas lastni rojaki ne prodajo — časi so čudni in težavni za nas Slovence. Resnično vam povém, mi si bomo slabó postlali, in prepóžno se bomo kesali, ako ne bomo svojih sovražnikov, kateri se nam sladkajo, spoznali in jih neškodljive storili. —

Rotar.

Nova šola kmetijstva v Ljubljani.

Sliši se, de bo nek kmetijstva zveden mož, kterimu se bosta morebiti še dva pomočnika pridružila, poduk kmetijstva v slovenskim jeziku mesca grudna v Ljubljani začel. Ta poduk se ne bo dajal v visoko učeni besedi, ampak práv po domače v prijaznih pomenjkih, také de ga bo prost človek z enako lahkoto razumel, kakor učeni gospod. Tudi ne bo ta poduk ustenih vednost (theoretisches Wissen) razlagal, ampak le to, kar v kmetijsko djansko življenje (practisches Leben) séga.

Vsak človek bo smel brez plačila to šolo obis-